

Thực trạng rèn luyện kỹ năng học tập theo hướng phát huy tính tích cực của sinh viên Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Lê Trọng Phong*, Phan Cẩm Tú**

*TS. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

**ThS. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Received: 17/4/2023; Accepted: 28/4/2023; Published: 6/5/2023

Abstract: Currently, universities are training according to the credit system, this is a training method according to the philosophy that comes from the learner and for the learner. The credit-based training method requires learners to be active and proactive in the learning process to achieve the goal of higher education, which the Education Law (2005) stipulates is “helping students master the knowledge professional and proficient practice skills, able to work independently, creatively and solve problems in the field of training”. However, the study skills in the direction of promoting the positivity of students at Vinh University of Technology Education are at an average level, but the level of training in study skills towards promoting the students’ positivity not frequent, not effective.

Keywords: Positivity; Learning positivity; Positive learning skills

1. Đặt vấn đề

Trước xu thế hội nhập toàn cầu và quốc tế hoá quá trình sản xuất cùng với những đòi hỏi mạnh mẽ của nền kinh tế tri thức và sự phát triển mạnh mẽ của khoa học kỹ thuật công nghệ, giáo dục đại học ở trên Thế giới và Việt Nam đã có những thay đổi căn bản là chuyển từ đào tạo tiếp cận nội dung sang đào tạo tiếp cận năng lực nhằm đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao. Bởi vậy, giáo dục và đào tạo không chỉ dừng lại ở việc trang bị tri thức, hình thành kỹ năng (KN) nghề mà còn hướng đến bồi dưỡng các kỹ năng học tập (KNHT) theo hướng phát huy tính tích cực cho sinh viên (SV). Do đó, việc phát hiện thực trạng rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV trên cơ sở đó đề xuất các giải pháp nâng cao các KNHT này cho SV là yêu cầu hết sức bức thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng nhận thức về tầm quan trọng của việc rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực

Nhận thức của SV về rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV là điều kiện tiên quyết và có tác động trực tiếp đến KNHT. Nhận thức không đúng đắn và toàn diện về vấn đề này, dẫn đến việc triển khai các hoạt động dạy học theo hướng phát huy tính tích cực cho SV không có hiệu quả. Để tìm hiểu về vấn đề này, chúng tôi tiến hành khảo sát

154 SV năm thứ 2 Trường ĐHSP Kỹ thuật Vinh, kết quả cho thấy, SV nhận thức khá tốt về sự cần thiết rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực. Điều đó chứng tỏ SV đã hiểu ra rằng, để học tập có hiệu quả ở bậc đại học, cần phải thay đổi cách học, học tập một cách chủ động, tích cực, tự giác. Bởi hiện nay nhà trường đang đào tạo theo phương thức tích lũy tín chỉ nên với cách học truyền thống sẽ không còn phù hợp, thậm chí là khó khăn trong việc tiếp thu tri thức, KN. Theo đó, “KN lắng nghe và ghi chép bài trên lớp”, vẫn rất cần thiết phải rèn luyện, bởi trong học tập dù tổ chức dưới bất kỳ hình thức nào thì SV cũng cần biết lắng nghe, nghe một cách chủ động để tiếp thu kiến thức đầy đủ và hiệu quả nhất, đặc biệt khi chủ động để lắng nghe thì các SV không chỉ tiếp nhận thông tin mà còn trăn trở, suy nghĩ, đặt ra các câu hỏi tại sao lại như thế... để từ đó hiểu sâu, nhớ lâu kiến thức. Bên cạnh việc lắng nghe cần biết ghi chép các thông tin giảng viên (GV) truyền đạt một cách nhanh chóng, chính xác, ngắn gọn làm tư liệu để ôn tập, mở rộng kiến thức hơn. “KN làm việc hợp tác trong học tập nhóm” cũng được nhiều SV đánh giá là cần thiết rèn luyện. Bởi theo SV, KN làm việc hợp tác trong học tập không chỉ giúp SV học tập hiệu quả, phát huy tính tích cực mà còn góp phần rèn luyện cho SV phát triển các KN xã hội khác như: giao tiếp, phối hợp, chia sẻ lẫn nhau. Một KN khác, có vai trò rất quan trọng trong học tập ở bậc đại học

được SV đánh giá cần phải rèn luyện là “KN tư duy sáng tạo trong học tập”. Điều đó cho thấy SV đã nhận thức được rằng để học tốt ở đại học thì trước hết bản thân phải có ý thức tự học, chủ động trong tư duy tìm kiếm kiến thức; phải có KN tư duy sáng tạo để làm chủ kiến thức, để có thể dễ dàng hiểu rõ bản chất và ghi nhớ kiến thức, khi cần vận dụng thì mới hoàn toàn dễ dàng thực hiện.

2.2. Thực trạng về thái độ rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV Trường ĐHSP Kỹ thuật Vinh

Để đánh giá thái độ rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV tác giả đã khảo sát 154 SV năm 1 về các biểu hiện trong quá trình học tập trên lớp, kết quả thể hiện ở bảng 2.1.

Bảng 2.1. Thái độ rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV

TT	Các biểu hiện	Mức độ					
		Ít khi		Thỉnh thoảng		Thường xuyên	
		SL	Tỷ lệ %	SL	Tỷ lệ %	SL	Tỷ lệ %
1	Tập trung chú ý nghe giảng, ghi chép bài đầy đủ	0	0.00	58	37.66	96	62.34
2	Tích cực, tự giác thực hiện các hoạt động học tập để có được các tri thức mới, KN mới.	15	9.74	77	50.00	62	40.26
3	Tích cực đóng góp ý kiến khi xemina, thảo luận nhóm	29	18.83	68	44.16	57	37.01
4	Tích cực, chủ động trao đổi, nêu thắc mắc với bạn bè và thầy cô trong giờ học	38	24.68	82	53.25	34	22.08
5	Chủ động giải quyết vấn đề nêu ra, tìm kiếm cách giải quyết khác nhau về một vấn đề.	66	42.86	55	35.71	33	21.43
6	Hoàn thành bài tập và các nhiệm vụ học tập ngay tại lớp	76	49.35	44	28.57	34	22.08
7	Ghi nhớ những nội dung cơ bản, quan trọng của bài học ngay tại lớp	88	57.14	37	24.03	29	18.83

8	Quyết tâm hoàn thành công việc của mình, khi có điều kiện thì tương trợ giúp đỡ người khác hoàn thành công việc.	81	52.60	46	29.87	27	17.53
---	--	----	-------	----	-------	----	-------

Kết quả bảng 2.1 cho thấy, dù SV nhận thức rất đúng về sự cần thiết rèn KNHT theo hướng phát huy tính tích cực nhưng trong quá trình học tập thì SV lại có thái độ học tập chưa tốt, đây thực sự là vấn đề GV và nhà trường hết sức lưu tâm. Bởi lẽ, học kiến thức, KN thuộc lĩnh vực khoa học kỹ thuật rất khó, nhiều nội dung phức tạp nếu SV không có sự nỗ lực, thiếu ý chí quyết tâm, không tích cực chủ động trong học tập thì thất bại đến rất gần. Hơn thế, học ở bậc đại học là học có tính chất nghiên cứu, tự học là chính nhưng cũng rất cần có sự hỗ trợ, chia sẻ từ bạn bè nhưng bản thân thiếu sự sẵn sàng hợp tác thì kết quả học tập cũng không cao. Do đó, đội ngũ cố vấn học tập, các GV giảng dạy bộ môn bên việc truyền thụ kiến thức, rèn luyện KN chuyên môn nghề nghiệp cần quan tâm giáo dục ý thức, thái độ học tập cho SV.

2.3. Thực trạng hành động rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực

2.3.1. Mức độ rèn luyện KNHT

Để đánh giá thực trạng rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV ở Trường ĐHSP Kỹ thuật Vinh, chúng tôi dùng phiếu hỏi để hỏi 154 SV, với câu hỏi: “Bạn đã rèn luyện các KNHT theo hướng phát huy tính tích cực ở mức độ nào?” Kết quả cho thấy, tần suất rèn luyện các KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV nhìn chung chưa thường xuyên. Trong đó, các KN như: KN đọc tài liệu và xử lý thông tin sau khi đọc; KN vận dụng kiến thức vào giải quyết những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn; KN làm việc hợp tác trong học tập theo nhóm và KN tư duy sáng tạo trong học tập có tỷ lệ SV thỉnh thoảng mới rèn luyện chiếm số lượng khá đông, thậm chí có số ít SV ít khi mới rèn luyện các KN này. Điều này phản ánh đúng thực trạng mức độ biểu hiện các KN đang ở chưa đầy đủ, tính hiệu quả chưa cao. Nguyên nhân dẫn đến điều này là: Thứ nhất do “nhà trường chưa có các biện pháp rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV một cách cụ thể”; Thứ hai, do SV chưa có động cơ học tập đúng đắn, bản thân SV không nỗ lực cố gắng để lập rèn luyện KNHT, không có các biện pháp cụ thể để hình thành và rèn luyện KNHT; Thứ ba, do “SV thiếu tri thức về KN làm việc hợp tác trong học tập theo

nhóm; KN vận dụng kiến thức vào giải quyết những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn và KN tư duy sáng tạo trong học tập”.

2.3.2. Mức độ thực hiện các hoạt động rèn luyện KNHT

Việc rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV trong giai đoạn hiện nay là hết sức cần thiết, có tính cấp bách, tuy nhiên mức độ hoạt động rèn luyện vẫn chưa thường xuyên. Cụ thể:

Bảng 2.2. Mức độ thực hiện các hoạt động rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực

TT	Các hoạt động	Mức độ					
		Chưa thực hiện		Đôi khi		Thường xuyên	
		SL	Tỷ lệ %	SL	Tỷ lệ %	SL	Tỷ lệ %
1	Tham gia học tập các chuyên đề bồi dưỡng KNHT theo hướng phát huy tính tích cực	146	94.81	8	5.19	0	0.00
2	Tích cực tham gia thảo luận, tranh luận khi học tập theo nhóm	52	33.77	86	55.84	16	10.39
3	Độc lập giải quyết vấn đề nêu ra, tìm kiếm cách giải quyết khác nhau về một vấn đề	85	55.19	62	40.26	7	4.55
4	Tổ chức việc học (lập kế hoạch học tập, tìm kiếm tài liệu và tổ chức học tập)	74	48.05	52	33.77	28	18.18
5	Thực hiện các nhiệm vụ học tập (ghi chép, tập trung chú ý nghe giảng, tham gia trả lời các câu hỏi...)	0	0.00	88	57.14	66	42.86
6	Tự đánh giá việc học của mình và lật ngược vấn đề theo một cách khác	82	53.25	68	44.16	4	2.60
7	Tích cực viết báo cáo và báo cáo kết quả làm bài tập, tự học	11	7.14	46	29.87	97	62.99

Để nâng cao KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV có thể thực hiện thông qua nhiều hoạt động phong phú và đa dạng khác nhau. Theo kết quả khảo sát ở bảng 2.2 cho thấy, trong 7 hoạt động mà chúng tôi đưa ra chỉ có 2 hoạt động là “Ghi chép,

tập trung chú ý nghe giảng, tham gia trả lời các câu hỏi...” và “Tích cực viết báo cáo và báo cáo kết quả làm bài tập, tự học” là được nhiều SV thường xuyên tích cực hoạt động hơn, còn lại 5/7 hoạt động được đưa ra phần đa SV cho là đôi khi mới hoạt động. Có những hoạt động nhằm giúp SV nâng cao nhận thức, hiểu biết về vai trò tâm quan trọng của KNHT theo hướng phát huy tính tích cực rất thiết thực, có những hoạt động ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả học tập của từng học phần/môn học và cả khoá học nhưng đại đa số SV được khảo sát đánh giá là chưa thực hiện. Như vậy, có thể thấy, nhìn chung SV chưa thực sự tích cực, chủ động trong việc thực hiện các hoạt động rèn luyện tính tích cực trong học tập. Các hoạt động học tập hướng tới phát triển tư duy độc lập, KN tự học tự nghiên cứu, tinh thần làm việc hợp tác trong nhóm đang ở mức rất thấp. Do vậy, nhà trường, các khoa chuyên môn, GV giảng dạy các học phần/môn học trên lớp cần chủ động trong việc rèn luyện, nâng cao hiệu quả của các hoạt động này cho SV, và các hoạt động mà nhà trường, khoa, GV đã thực hiện. Bên cạnh đó, cần nghiên cứu, tìm kiếm thêm các hoạt động, các biện pháp phù hợp với SV cũng như phù hợp với điều kiện của nhà trường để phát triển KNHT theo hướng phát huy tính tích cực cho SV.

3. Kết luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy, mức độ biểu hiện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của sinh viên hầu như chưa đầy đủ và chưa hiệu quả. Do nhiều nguyên nhân khác nhau, trong đó biểu hiện rõ nhất là thái độ rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV chưa tốt, mức độ rèn luyện các KNHT theo hướng phát huy tính tích cực của SV còn ít, mức độ thực hiện các hoạt động rèn luyện KNHT theo hướng phát huy tính tích cực chưa thường xuyên.

Tài liệu tham khảo

1. Đỗ Thị Coong (2003), *Nghiên cứu tính tích cực học tập môn tâm lý học của sinh viên đại học sư phạm Hải Phòng*, Luận án tiến sĩ Tâm lý học, Đại học sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
2. Nguyễn Văn Hoan (2004), *Rèn luyện KN học tập (làm việc với sách giáo khoa, thảo luận nhóm) cho học sinh lớp 6,7 trung học cơ sở*, Luận án tiến sĩ Giáo dục học, Viện chiến lược và chương trình giáo dục.
3. Nguyễn Tuấn Khanh (2017), *Rèn luyện KN học tập cho sinh viên trong đào tạo theo tín chỉ*, Luận án tiến sĩ Khoa học giáo dục, Viện khoa học giáo dục Việt Nam